

CATÀLEG DELS COLEÒPTERS CRISOMÈLIDS DE CATALUNYA, III. CHRYSOMELINAE I GALERUCINAE

E. Petitpierre *

Rebut: setembre de 1985

SUMMARY

Catalogue of the Coleoptera Chrysomelidae of Catalonia, III. Chrysomelinae and Galerucinae

This paper quotes 62 species or subspecies of Chrysomelinae and 29 of Galerucinae leaf-beetles which are recorded or that are very likely living in Catalonia. Some data about their distribution in the Iberian Peninsula and their bionomics are also given. *Chrysolina varians*, *C. limbata*, *Chrysomela saliceti*, *Luperus alpinus* and *L. flavipes* are firstly quoted from the Iberian Peninsula.

RESUM

S'indiquen 62 espècies o subespècies de crisomèlids de la subfamília *Chrysomelinae* i 29 de la subfamília *Galerucinae*. També es donen certes dades sobre la seva distribució a la península Ibèrica i sobre les seves característiques bionòmiques. *Chrysolina varians*, *C. limbata*, *Chrysomela saliceti*, *Luperus alpinus* i *L. flavipes* se citen per primera vegada de la península Ibèrica.

En aquest treball hom continua el recull de les espècies catalanes de *Chrysomelidae* (PETITPIERRE, 1980, 1983a), amb les dades corresponents a les subfamílies *Chrysomelinae* i *Galerucinae*. Sobre aquests grups manquen treballs de conjunt completament vàlids per a la nostra fauna, potser amb l'excepció dels dedicats als gèneres *Chrysolina* (BECHYNÉ, 1950) i *Gastrophysa* (JOLIVET, 1951a); per als altres tan sols es pot comptar amb les revisions parcials de faunes de països veïns al nostre, o en el millor dels casos sobre les nostres pròpies espècies. A l'e-

fecte de poder aprofundir en la informació donada en la present part d'aquest catàleg, es convenien de fer esment, pel que fa referència als *Chrysomelinae*, de la revisió de les espècies franceses del gènere *Gonioctena* (= *Phytodecta*) de CANTONNET (1968) i la de BOURDONNÉ & DOGUET (1979) sobre les del nord d'Àfrica; els treballs de DACCORDI & RUFFO (1976) i de BONTEMS (1983, 1984) sobre les *Oreina* (= *Chrysochloa*), els nostres estudis multidisciplinaris sobre sistemàtica i evolució del gènere *Timarcha* (PETITPIERRE, 1970a, 1970b, 1973, 1976; PETITPIERRE &

* Departament de Biologia i Ciències de la Salut. Facultat de Ciències. Universitat de les Illes Balears. 07071 Ciutat de Mallorca. Mallorca.

CUADRAS, 1977; PETITPIERRE *et al.*, 1979), i sobre la citotaxonomia i evolució del gènere *Chrysolina* (PETITPIERRE, 1975, 1978a, 1981a, 1982, 1983b; PETITPIERRE & SEGARRA, 1985). Les plantes hoste dels *Chrysolinae* han estat estudiades per JOLIVET & PETITPIERRE (1976a) i JOLIVET *et al.* (1986), i en particular les de *Timarcha* i *Chrysolina* per JOLIVET & PETITPIERRE (1973, 1976b). Quant als *Galerucinae* ibèrics, entre els estudis recents d'interès per a la nostra fauna només es pot citar el treball de CODINA PADILLA (1963a) sobre el gènere *Luperus* (incloent-hi també els *Calomicrus* d'avui en dia), i les breus contribucions citotaxonomiques, principalment sobre les *Galeruca* de l'autor (PETITPIERRE, 1978b, 1985).

Respecte a les obres de sistèmatica o faunística que poden servir de referència per a l'anàlisi dels grups aquí tractats, cal citar les ja esmentades abans (PETITPIERRE, 1980, 1983b), entre les quals convé recordar una vegada més: el catàleg de CAILLOL (1914) dels coleòpters de Provença, el de SAINTE-CLAIRE DEVILLE (1938) dels de França, d'OLIVEIRA (1894) dels de Portugal, LUIGIONI (1929) dels d'Itàlia, KOCHER (1958) dels del Marroc, la monografia de MOHR (1966) per a la determinació dels crisomèlids de l'Europa central, i finalment, el catàleg de WINKLER (1930), com a obra general d'aquest tipus sobre els coleòpters paleàrtics. Dues contribucions recents per BOURDONNÉ & VINCENT (1981) i BOURDONNÉ & DOGUET (1986), al coneixement dels crisomèlids pirinencs, contenen dades de molt d'interès per a la nostra fauna i àdhuc aporten bastants citacions de la Catalunya nord, junt amb unes poques d'Andorra.

Per a l'elaboració d'aquesta part del catàleg hom ha tingut en compte sobretot els exemplars de la col·lecció de l'autor (P.), però també les del Museu de Zoologia de Barcelona (MZB), Instituto Español de Entomología de Madrid (IEE), British Museum of Natural History de Londres (BMNH), i les col·leccions d'amics i col·legues que generosament ens les han confiat. A tots ells i en particular al Sr. Francesc Español, ex-director del Museu de Zoologia de Barcelona, i al Sr. Artur Compte, de l'Instituto Español de Entomología de Madrid, l'autor hi està en deute d'obligat reconeixement.

L'ordenació dels gèneres esmentats a

continuació és la mateixa donada per SEENO & WILCOX (1982), però per a les espècies s'ha realitzat segons criteris propis per als gèneres *Timarcha*, *Chrysolina* i *Galeruca*, d'acord amb la seva inclusió en els distints subgèneres, i de forma alfabètica a la resta.

1. Complex *Timarcha goettingensis*

Sota aquesta denominació (PETITPIERRE, 1970a) hom considera un conjunt de formes estretament emparentades i de distribució alopàtrida, amb un grau molt elevat d'homologia genètica (PETITPIERRE, 1973; PETITPIERRE *et al.*, 1979) i citogenètica (PETITPIERRE, 1970, 1973, 1976), que mostren sovint una transició morfològica gradual (PETITPIERRE & CUADRAS, 1977), però d'estat taxonòmic difícil de precisar per la manca de dades sobre la probable hibridització d'aquestes formes en el laboratori. Sembla raonable suposar l'existència de subespècies i races purament locals, però també d'espècies incipients (semispècies) i, fins i tot, d'espècies veritables, completament aïllades en la reproducció, encara que aquestes serien les menys. Per aquest motiu hom s'abstén de classificar les següents formes dins una categoria taxonòmica precisa.

1a. *Timarcha interstitialis* FAIRMAIRE, 1861

Barcelona: Gallifa (Escolà), Sant Vicenç de Torelló, Sant Julià de Cabrera, Rupit, Cantonigròs, Ripoll (P.).

Lleida: Sant Llorenç de Morunys (P.).

Girona: l'Escala, Olot, Llaés, Vidrà (P.).

Aquesta forma de *Timarcha* també es troba pel sud-est de França (JEANNE, 1965), d'on hem analitzat exemplars de Canet (Rosselló). S'alimenta, igual que quasi totes les altres formes del complex, de rubiàcies del gènere *Galium*.

1b. *T. recticollis* FAIRMAIRE, 1861

Lleida: port de la Bonaigua (P.), Aiguës-tortes (F. de Pablos), Viella (M. Ibarra), Artiga de Lin, Pla de l'Artiga (P.), Lés (MZB).

És pròpia dels Pirineus centrals tant del vessant espanyol com del francès; per a aquest últim, vegeu JEANNE (1965). També s'alimenta de *Galium* spp.

És una forma molt pròxima de l'anterior i de *T. interstitialis* que va ésser descrita del Rosselló. Al nostre país sembla distribuir-se només per serralades litorals. També menja *Galium* spp., sobretot *G. mollugo*.

1c. *T. sinuatocollis* FAIRMAIRE, 1861

Barcelona: Pedraforca, Campdevàrol (P.), Gósol (MZB).

Lleida: serra del Cadí (Escolà), Bellver (Viñolas), Organyà (MZB).

Girona: Planoles, Campelles, Riu, coll de la Creueta, Núria, Llívia (P.), Pardines (J. Freixa), Meranges (Oromí).

Aquesta *Timarcha* es distribueix pels Pirineus orientals principalment, però arriba fins a Andorra (BECHYNÉ, 1953). Es nodreix de *Galium* spp.

1d. *T. monserratis* BECHYNÉ, 1962

Barcelona: Santa Cecília de Montserrat, Monistrol, Collformic, Matagalls, camí de les Agudes (P.), Santa Fe del Montseny (J. Freixa, X. Palaus), Collsuspina, Vallforners prop de Cànoves (P.), el Figueró (J. Freixa).

Colonitza el Montseny, Montserrat i s'estén també per les serralades veïnes. La seva planta hoste són els *Galium* spp.

1e. *T. catalaunensis* FAIRMAIRE, 1884

Barcelona: Premià de Dalt, Mataró, la Garriga (P.), Terrassa (J. Vives), Sant Cebrià de Vallalta, Palau de Plegamans (P.), Olèrdola (J. Vives), Sant Antoni de Vilamajor (Viñolas), Sant Cugat del Vallès (P.).

Està distribuïda per la part oriental de la província de Barcelona des del Vallès fins al Maresme. Es nodreix de *Galium* spp.

1f. *T. affinis* LABOISSIÈRE, 1937

Barcelona: Tibidabo, port de l'Ordal, Garraf (P.).

Girona: Sant Pere de Rodes (P.), Begur (E. Durall).

1g. *T. fallax* PÉREZ ARCAS, 1865

Tarragona: Alió, Valls, Capafonts, Capçanes (P.), Alcover, Mont-ral, Vilaplana, la Riba (Alonso de Medina), Aldea (P.).

Lleida: Peramola, Valldarques (Prevosti in coll. P.), coll d'Ager (P.), Solsona (Espanyol in coll. P.), Benabarre (P.).

S'estén pel sud i oest del Principat, pel País Valencià, i arriba fins a Granada (BECHYNÉ, 1948). A part de les rubiàcies (*Galium* spp.) també pot menjar *Scabiosa maritima* (dipsacàcies).

2. *T. strangulata* FAIRMAIRE, 1861

Lleida: port de la Bonaigua, Pla de l'Artiga (P.), Portarró d'Espot (J. Freixa), Aigüestortes (F. de Pablos), Viella (J. M. Durall).

Endemisme propi dels Pirineus centrals, on es troba generalment per sobre dels 1.500 m d'altitud. A l'IEE de Madrid hi ha material procedent de diverses localitats dels Pirineus d'Osca: Panticosa, valls d'Ordesa, Ansó, Pineta, Gistain, etc. Sembla alimentar-se fonamentalment de *Galium* spp. Aquesta *Timarcha* s'aïlla perfectament, tant per la seva morfologia com per la genètica i citogenètica, de totes les altres catalanes (PETITPIERRE, 1970a, 1973).

3. *T. tenebricosa* FAIRMAIRE, 1861

Barcelona: Gósol, Tuixén, Saldes, Bagà (Escolà), fonts de Gisclareny, Carrelares, Espinalbet (MZB), la Pobla de Lillet (P.).

Lleida: port de la Bonaigua, estany de la Llebreta (P.), Bor, Cabó (Escolà), Lés, Caldes de Boí, Ratera (MZB), Aigüestortes (MZB, P.).

Girona: Planoles, Planès (MZB, P.), la Molina, Llívia, camí del Puigmal (MZB),

Ribes de Freser, Queralbs (P.), Alp (J. M. Durall).
Andorra: Ordino (MZB).

És una espècie d'àmplia distribució europea que forma, d'acord amb MINELLI & VITTORELLI (1976), un cercle de races anàleg molt possiblement al complex *T. goettingensis*. A Catalunya no sembla ultrapassar a penes els Pirineus. Hem observat també material del País Basc, Navarra, i del Pirineu aragonès, però no sembla arribar al Sistema Cantàbric. Les formes de *Timarcha* gallegues i del nord de Portugal emparentades amb aquesta espècie (BECHYNÉ, 1948), pertanyen probablement a entitats biològiques diferents. *T. tenebricosa* té una alimentació exclusiva sobre rubiàcies (JOLIVET & PETITPIERRE, 1973).

4. *Leotinotarsa decemlineata* (SAY, 1824)

Barcelona: delta del Llobregat (LAGAR, 1970), Prat de Llobregat, l'Ametlla, Vallforners a Cànoves, Centelles, Taradell, Roda de Ter, Collformic (P.), Moià (Escolà).

Tarragona: l'Espluga de Francolí, el Pont d'Armentera (P.), la Mola (Tortosa) (MZB), delta de l'Ebre (Espanol).

Lleida: Viliella a la Cerdanya (P.).

Girona: Viladrau, Espinelves, Llívia (P.).
Andorra: port d'Envalira (Espanol).

És una espècie banal que es troba sens dubte a moltes més localitats que les esmentades ací. Fou introduïda a Europa des d'Amèrica del Nord fa uns seixanta anys i és una plaga molt greu de les patateres. Com que és una espècie voladora és difícil de combatre-la i més si es té en compte que pot viure sobre diverses solanàcies silvestres, que actuen a manera de reservoris per a noves infestacions. A la península Ibèrica, a part de les citacions catalanes, es coneix de Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981), Sierra de Albaracín (PETITPIERRE, 1981b), València i Alacant (TORRES SALA, 1962), i de la baixa Alpujarra d'Almeria (COBOS, 1954a).

5. *Crosita salviae* (GERMAR, 1824)

Tarragona: Benifallet, Mascà (MZB).
Lleida: Ager (Escolà), coll d'Ager (P.).

És una espècie distribuïda pel sud d'Europa des de Catalunya i França meridional fins al Caucas. La forma catalana pertany a la subsp. *catalonica* BECH. MOHR (1966) la cita sobre *Salvia officinalis*, però l'hem trobada sobre el romaní, *Rosmarinus officinalis*. No sembla ser gaire freqüent a Catalunya. Les poques captures d'aquesta espècie són de juliol, octubre i desembre.

6. *Chrysolina kuesteri* (HELLIESEN, 1911)
Sin.: *Chrysomela kuesteri*

Barcelona: Prat de Llobregat, la Garriga, Collsuspina (P.), Montgat, Begues, Gósol (MZB), Caldes de Montbui (Alegre), Sant Antoni de Vilamajor, Olzinelles (Viñolas).

Tarragona: Valls, Santa Coloma de Queralt (MZB).

Lleida: coll d'Ager (P.).

Girona: Sils, Sant Pere Pescador, l'Escalà, Sant Pere de Rodes (P.), Llívia (MZB).

Es distribueix per l'Europa central i per la península Ibèrica (BECHYNÉ, 1950). La forma ibèrica és la ssp. *friederici* Wagn. Fora de Catalunya hem estudiat material procedent de Valladolid, Àvila, Madrid, Salamanca, Càceres, Huelva i Cadis. Les citacions de TORRES SALA (1962) de *C. sanguinolenta* de Terol i Segòvia, d'OLIVEIRA (1894) sobre la mateixa espècie a Portugal, i de BASTAZO (1985) de *C. gypsophilae* a Màlaga és molt probable que es refereixin a *C. kuesteri*. S'alimenta de labiades i escrofulariàcies (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b).

7. *Chrysolina latecincta* (DEMAISON, 1896)

Sin.: *Chrysomela latecincta*, *Chrysolina crassicornis* Hell., *Chrysomela crassicornis*.

Barcelona: Montnegre, Olesa (MZB).

Tarragona: Cabra del Camp, Tortosa (MZB).

Lleida: port de la Bonaigua (P.).

Girona: Llívia (MZB).

La seva corologia abasta l'Europa septentrional i central, i el Turquestan (BECHYNÉ, 1950). A Catalunya és una espè-

cie rara, de la qual hi ha dues formes: la ssp. *decipiens* Franz dels Pirineus i Astúries, i la ssp. *tarraconensis* Bech. de Tarragona. Al BMNH de Londres hi ha exemplars procedents de Vigo i de Cintra (Portugal); aquesta espècie també colonitza, doncs, el nord-oest de la Península. És citada sobre escrofulariàcies i plantaginàcies (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b), i es captura a l'estiu i la tardor.

8. *Chrysolina gypsophilae* (KUSTER, 1845)

Sin.: *Chrysomela gypsophilae*

Girona: Llívia (MZB).

Andorra: les Escaldes (FRANZ, 1938).

És pròpia de l'Europa central i meridional, nord d'Àfrica, Canàries, Turquia i Armènia (BECHYNÉ, 1950). No coneixem amb seguretat cap altra citació ibèrica d'aquesta espècie que les dues precedents. Els registres de Jaén (CODINA PADILLA, 1963a), Màlaga (BASTAZO, 1985) i Bragança, a Portugal (OLIVEIRA, 1894), podrien molt bé referir-se a *C. kuesteri*. Com aquesta darrera, *C. gypsophilae* viu sobre labiades i escrofulariàcies.

9. *Chrysolina femoralis* (OLIVIER, 1790)

Sin.: *Chrysomela femoralis*.

Barcelona: Tiana, Balenyà, Collsuspina (MZB), la Garriga, Collformic, Cantoni-gròs (P.).

Lleida: serra del Cadí (BECHYNÉ, 1950).

Girona: l'Escala, Roses (P.), Queralbs (MZB), Llívia (MZB, P.), collada de Toses (P.), Martinet, Llívia (BECHYNÉ, 1950).

Es troba al sud de França i al nord d'Espanya (BECHYNÉ, 1950). Fora de Catalunya l'única citació ibèrica que coneixem és la de Biscaia (CODINA PADILLA, 1960). Aquesta espècie es captura a la primavera i l'estiu sobre algunes labiades, però l'hem trobada tan sols a la farigola, *Thymus vulgaris*.

10. *Chrysolina affinis* (FABRICIUS, 1787)

Barcelona: Capellades, Montseny (MZB).
Tarragona: Alió, Capçanes, Aldea, Roque-

tes (P.), Siurana, Margalef, Valls, serra de la Mussara, Benifallet, Tivissa, Tortosa, Sant Carles de la Ràpita (MZB).
Lleida: Alpicat, coll d'Ager (P.), Oliana, Castellcir (MZB), Seròs (Yélamos).

Espècie del sud-oest d'Europa i nord-oest d'Àfrica (BECHYNÉ, 1950), molt polimòrfica, i estretament emparentada amb l'anterior, fins al punt que podrien ser considerades sinònimes. Hem estudiat material de quasi totes les regions espanyoles excepte de Galícia i Extremadura; també es coneix de Portugal sota el nom de *C. baetica* Suffr. (OLIVEIRA, 1894), a la qual alguns autors com BECHYNÉ (1950) li donen categoria de subespècie de *C. affinis*, però podria tractar-se d'una simple aberració individual com suggereix BASTAZO (1985).

L'hem observada a la primavera i la tardor sota pedres o bé en labiades, com *Thymus vulgaris* a Alió (Baix Camp), i *Satureja obovata* a Almeria.

11. *Chrysolina herbacea* (DUFTSCHMIDT, 1825)

Sin.: *Chrysomela herbacea*, *Chrysolina menthastri* Suffr., *Chrysomela menthastri*.

Barcelona: la Garriga, Gualba de Baix, Santa Fe del Montseny, Tavèrnoles (P.).
Tarragona: la Riba (Alonso de Medina, P.), Cornudella (P.).

Lleida: Prats i Sansor (Viñolas), Viliella (P.).

Girona: Sant Pere Pescador, Hostalric, Arbúcies, Camprodon, Planoles, Das, Alp, Llívia (P.).

Aquesta espècie de l'Europa central i meridional és comuna a totes les regions espanyoles i portugueses, tant a la plana com a la muntanya. Es captura sempre sobre les *Mentha* spp. a la primavera i l'estiu.

11 bis. *Chrysolina polita* (LINNAEUS, 1758)

Sin.: *Chrysomela polita*.

Barcelona: delta del Llobregat (LAGAR, 1970), la Garriga, la Farga de Bebié (P.).
Tarragona: Valls (MZB).

Girona: Bordils (C. Segarra), Ribes de Freser, Queralbs, Planoles (P.).

Té una distribució paleàrtica, però al nostre país i també per tot Espanya és bastant menys freqüent que l'anterior amb la qual conviu sobre les *Mentha* spp. Ha estat citada de Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981), Sierra de Albarracín a Terol (PETITPIERRE, 1981b), Salamanca (TORRES SALA, 1962) i Sierra Nevada a Almeria (COBOS, 1954a). Hem observat també exemplars de Madrid, Sòria, Lleó, Salamanca, Biscaia i Albacete. OLIVEIRA (1894) l'esmenta de Portugal.

12. *Chrysolina americana* (LINNAEUS, 1758)

Sin.: *Chrysomela americana*.

Barcelona: Garraf, l'Ordal, Premià, la Garriga, Sant Celoni, Sant Llorenç del Munt, Granera, Sant Pere de Ribes (P.). Tarragona: coll de l'Illa, Capçanes (P.), Llaberia (Viñolas). Lleida: Montagut (P.), Seròs (Yélamos), coll d'Ager (P.). Girona: Sant Pere de Rodes, Argelaguer (P.).

Viu per tot el sud d'Europa i arriba fins al Marroc (MÖHR, 1966; KOCHER, 1958; JOLIVET, 1967). S'alimenta de romaní, *Rosmarinus officinalis*, encara que també pot menjar *Lavandula* spp. i, menys freqüentment, *Salvia officinalis* i *Thymus vulgaris*. És una de les espècies de crisomèlids més abundants a la nostra fauna, i es pot trobar pràcticament durant tot l'any. Hem vist material de totes les regions espanyoles excepte de Galícia i Astúries. BALCELLS (1955a) ha estudiat el cicle biològic de *C. americana* al nostre país.

13. *Chrysolina cerealis* (LINNAEUS, 1767)

Sin.: *Chrysomela cerealis*.

Lleida: Boí, Caldes de Boí (MZB), estany de la Llebretra, Viliella (P.). Andorra: Ansalonga (P.). Girona: Setcases (MZB), collada de Tosques (P.), Llivia (MZB, P.).

És una *Chrysolina* de distribució eurosiberiana, que colonitza els Pirineus i els Picos d'Europa, a la península Ibèrica. S'alimenta de labiades (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b).

14. *Chrysolina fastuosa* (SCOPOLI, 1763)

Sin.: *Chrysomela fastuosa*, *Dlochrysa fastuosa*.

Barcelona: Sant Marçal (J. A. Pueyo). Lleida: Molí de Pallars, Caldes de Boí, port de la Bonaigua, Salardú (MZB), coll de Jou, la Vansa, Viliella, Pla de l'Artiga a la vall d'Aran (P.), vall de Varradòs (Yélamos, P.), Prats i Sansor (Viñolas), Lés, serra del Cadí (IEE). Girona: Viladrau (MZB, P.), Olot, Camprodon, Setcases, Llivia (MZB), Planols, Queralbs, Núria (P.).

Es distribueix per l'Europa central i meridional (BECHYNÉ, 1950). A Catalunya sembla exclusiva de les àrees muntanyenques del Pirineu, Prepirineu i Montseny. Fora de Catalunya s'estén per tot el Pirineu, Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981), Terol (TORRES SALA, 1962); a l'IEE de Madrid hem examinat material procedent del centre de la Península, de Huelva i de Sevilla. OLIVEIRA (1894) també la cita del nord de Portugal. Viu sobre diverses espècies de labiades, dels gèneres *Galeopsis* i *Lamium* (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b).

15. *Chrysolina bicolor* (OLIVIER, 1790)

Sin.: *Chrysomela bicolor*.

Barcelona: Prat de Llobregat (MZB).

Aquesta és l'única citació catalana i també ibèrica d'una espècie que sembla viure, a més a més, a Provença (CAILLOL, 1914), però més aviat és pròpia del Marroc, Argèlia i illes Canàries orientals, d'on l'hem capturada o l'hem rebuda en una certa abundància. Com que la citació catalana és antiga, del 1909 com assenyala BECHYNÉ (1950), convindria confirmar-la; contràriament, podem considerar aquesta espècie com a desapareguda de la nostra fauna. Viu sobre labiades (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b).

16. *Chrysolina staphylea* (LINNAEUS, 1758)

Sin.: *Chrysomela staphylea*.

Girona: coll de la Creueta (P.), la Molina, Llivia (MZB).

Té una geonèmia disjunta, ja que es troba a l'Europa central i a la Sibèria oriental i Corea (JOLIVET, 1975). Fins ara era una espècie inèdita per a la fauna ibèrica. No és probable que ultrapassi els Pirineus. És citada tant de labiades com de plantaginàcies (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b).

17. *Chrysolina banksi* (FABRICIUS, 1775)
Sin.: *Chrysomela banksi*.

Barcelona: Barcelona, Horta, l'Arrabassada, Molins de Rei (MZB), Prat de Llobregat (P.), delta del Llobregat (LAGAR, 1970), el Besòs, el Masnou, Sant Quintí de Mediona, Sant Vicenç de Calders, Begues (MZB), la Garriga, Cànoves, Centelles (P.), Vilanova i la Geltrú, Sant Celoni, Gualba (MZB).

Tarragona: Valls (MZB), Alió, l'Espluga de Francolí, la Mussara, Cornudella de Montsant, Capçanes, Aldea, l'Ampolla (P.), Siurana (MZB, P.), Cardó, ports de Tortosa, Sant Carles de la Ràpita (MZB), Santes Creus (CUNÍ & MARTORELL, 1889).

Lleida: Seròs (Yélamos).

Girona: Maçanet de la Selva, Sils, Sant Pere Pescador, Empúries, l'Escala, Vilamarí (P.), la Bisbal (Pérez de Gregorio), Viladrau (MZB).

És una espècie de la Mediterrània occidental encara que MOHR (1966) li atribueixi una geonèmia sud-europea, car no es troba al sud-est d'Europa. A Catalunya és molt abundant durant quasi tot l'any per la plana i la muntanya mitjana. A la resta d'Espanya la trobem pertot arreu amb l'única excepció de Galícia, d'on no hem estudiat cap exemplar. Manifesta allotròfia sobre labiades, plantaginàcies o compostes, segons les disponibilitats alimentàries (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b). DICENTA & BALCELLS (1963) han estudiat el seu cicle biològic.

18. *Chrysolina diluta* (GERMAR, 1824)

Sin.: *Chrysomela diluta*.

Barcelona: delta del Llobregat (LAGAR, 1970), Prat de Llobregat, Barcelona, Arenys de Mar, Cardona (MZB), la Garriga, port de l'Ordal (P.), Terrassa, Montseny, Castelldefels, Sant Vicenç de Montalt (CODINA PADILLA, 1961).

Tarragona: Alió, Capçanes (CODINA PADILLA, 1961, P.), Sant Onofre, serra de la Mussara, Tortosa (MZB).

Lleida: Seròs (Yélamos), estany de la Llebreta (P.).

Girona: l'Escala (P.).

És una espècie de l'Europa sud-occidental (BASTAZO, 1985) àmpliament distribuïda per tota la península Ibèrica (CODINA PADILLA, 1961). Sembla mostrar predilecció pels llocs xèrics amb escassa vegetació. S'alimenta de *Plantago* spp. (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b).

19. *Chrysolina varians* (SCHALLER, 1783)

Sin.: *Chrysomela varians*.

Lleida: Vall d'Aran, Pla de l'Artiga, Pla de Quivixit (P.).

Girona: Vidrà (MZB).

És pròpia de l'Europa central i septentrional (MOHR, 1966) i ha estat introduïda a l'oest del Canadà (BROWN, 1962). Les nostres citacions són les primeres per a la península Ibèrica, tot i que és possible que aquesta *Chrysolina* s'estenguí també pel Pirineu aragonès. Les seves plantes hoste són els *Hypericum* spp. (Hipericàcies).

20. *Chrysolina alternata* (SUFFRIAN, 1851)

Sin.: *Chrysomela alternata*.

Barcelona: la Garriga (P.).

Tarragona: Carrelares (MZB).

Lleida: Vilanova de Meià, la Pobla de Segur, Salardú (MZB), vall de Varradòs (P.).

Girona: Sils, Sant Pere de Rodes (P.).

Es troba per l'Europa sud-occidental, illes tirrèniques i Tunis (BECHYNÉ, 1950). És bastant freqüent a Mallorca. A la resta d'Espanya hem constatat la seva presència a les províncies de Granada i de Cadis. També s'alimenta dels *Hypericum* spp. (Hipericàcies). Es recull sobretot pel maig i juny.

21. *Chrysolina geminata* (PAYKULL, 1799)

Sin.: *Chrysomela geminata*.

Barcelona: la Garriga (P.).
Lleida: vall de Varradòs, a la Vall d'Aran (P.).
Girona: Queralbs, Planoles (P.).

S'estén per l'Europa central i septentrional (BECHYNÉ, 1950). Al nostre país és nova espècie. Sembla quasi limitada al Pirineu. Menja els *Hypericum* spp. (Hipericàcies). Es pot capturar de maig a juliol, principalment.

22. *Chrysolina hyperici* (FORSTER, 1771)

Sin.: *Chrysomela hyperici*.
Barcelona: la Garriga, Sant Miquel Sesperxes (P.).
Tarragona: Querol (P.).
Lleida: Vilanova de Meià (MZB), Peramola (Yélamos).

Es de distribució paleàrtica (WINKLER, 1930), ha estat introduïda als E.U.A., Canadà i Austràlia com a mitjà per a controlar la difusió dels *Hypericum*. A la resta d'Espanya l'hem estudiat de Conca (PETITPIERRE, 1981b) i ARBELOA *et al.* (1981) de Navarra, però també la coneixem de la Sierra de Guadarrama, a la col·lecció de l'IEE de Madrid, i hem vist material de Cadis. S'estén també per les muntanyes del nord d'Àfrica (KOCHER, 1958; JOLIVET, 1966). Es captura de maig a juliol.

23. *Chrysolina lepida* (OLIVIER, 1807)

Sin.: *Chrysomela lepida*, *Chrysolina gastonis* (Fairm.), *Chrysomela gastonis*.
Barcelona: voltants de Barcelona, Vallirana (MZB), Castellet, Sant Llorenç del Munt (P.).
Tarragona: Santa Coloma de Queralt (MZB).
Lleida: la Pobra de Segur (MZB), Peramola (Yélamos).

Es pròpia de la Mediterrània occidental, des del sud de França fins al Marroc i Argèlia. Llevat de Catalunya, a la Península ha estat citada de Conca (MARTÍNEZ SÁEZ, 1873), de la Sierra de Cazorla (Jaén) (DACCORDI & PETITPIERRE, 1977) i de la Sierra de las Nieves (Màlaga) (BASTAZO, 1985). A diferència de les tres espècies precedents que també pertanyen al subgènere

Hypericia Bed. (BECHYNÉ, 1950), *C. lepida* menja una composta: *Microlonchus salmanticus*. Es captura de maig a juliol.

24. *Chrysolina haemoptera* (LINNAEUS, 1758)

Sin.: *Chrysomela haemoptera*.
Barcelona: delta del Llobregat (LAGAR, 1970), Prat de Llobregat (MZB, P.), Castellcir, Balenyà, el Brull (MZB), Sant Cugat, Caldes de Montbui, la Garriga, Collformic, Collsuspina, Cantonigròs, Gresolet (P.), Cardona, Tàrraga, Avinyonet, Montornés, Sant Antoni de Vilamajor (Viñolas).
Tarragona: Valls, ports de Tortosa (MZB), la Riba (Alonso de Medina).
Lleida: Gerri de la Sal, Llavorsí, Cabdella, Ager, Montagut, Arròs, Baricauva (MZB), estany de la Llebre, coll d'Ager (P.), coll de Perves (Jeanne).
Andorra: Ordino (MZB).
Girona: Empúries, Hostalets d'en Bas, Olot, Santuari de la Salut (MZB), Planoles, Llívia (MZB, P.), Meranges (Oromí), Vidrà (P.), Palafrugell (Pérez de Gregorio *in coll.* P.).

Es una espècie de l'Europa central i meridional, bastant freqüent a Catalunya i a tota la meitat nord de la península Ibèrica. Es pot trobar durant quasi tot l'any. S'alimenta de *Plantago* spp. (plantaginàcies).

25. *Chrysolina pyrenaica* (DUFOUR, 1843)

Sin.: *Chrysomela pyrenaica*.
Lleida: Ribera de Cardós (MZB), port de la Bonaigua, Pla de l'Artiga (P.), Arròs de Bordes (MZB).

Espècie endèmica dels Pirineus i del Sistema Cantàbric. CODINA PADILLA (1963b) la cita de Biscaia i Santander (Picos de Europa). A l'IEE de Madrid hem vist material procedent de les mateixes regions. Segons observacions de laboratori aquesta *Chrysolina* s'alimenta de *Plantago* spp. (PETITPIERRE, 1981a). Es captura de juny a setembre.

26. *Chrysolina limbata* (FABRICIUS, 1775)

Sin.: *Chrysomela limbata*.

Osca: el Portalet (Oromí *in coll.* P.).

Té una àrea distributiva per l'Europa central i oriental. No hem pogut constatar la seva presència al Principat pròpiament dit, però pel fet d'existir al Pirineu aragonès sembla probable que es pugui trobar a la Vall d'Aran i al Pallars. Menja *Plantago* spp. (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b). És una espècie nova per a la fauna peninsular, encara que també l'hem observada dels Picos de Urbión (MZB).

27. *Chrysolina carnifex* (FABRICIUS, 1792)

Sin.: *Chrysomela carnifex*.

Barcelona: Tiana (MZB), Argentona (Vil·loras), la Garriga, Gualba de Baix, Sant Celoni (P.).

Tarragona: Valls (MZB), Alió (P.).

Lleida: Bellver (MZB).

Girona: l'Escala, Sant Jaume de Llierca (P.).

És una espècie de distribució europea, bastant comuna al nostre país en àrees de plana i muntanya mitjana. A part de Catalunya l'hem estudiada d'El Escorial (Madrid) i La Sagra (Granada). S'alimenta d'*Artemisia campestris* al nostre país igual que a l'Europa central. Es recull a la primavera i sobretot a la tardor, de setembre a novembre.

28. *Chrysolina marginata* (LINNAEUS, 1758)

Sin.: *Chrysomela marginata*.

Barcelona: Montgat, la Pobla de Lillet (MZB).

Tarragona: Valls (MZB).

Lleida: Viliella, Vall de Boí, estany de la Llebreta (P.), Arròs (MZB).

Girona: Setcases, Núria, Llivia (MZB), Planols (P.).

És pròpia de l'Europa central i meridional, però a Catalunya i a la resta de la Península sembla estar quasi sempre limitada a les zones muntanyenques. És també citada de la Sierra de Cazorla (DACCORDI & PETITPIERRE, 1977), del nord de Portugal (OLIVEIRA, 1894), i a l'IEE de Madrid hem examinat material procedent de les

províncies de Madrid i Toledo. Menja diverses espècies de compostes (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b).

29. *Chrysolina interstincta* (SUFFRIAN, 1851)

Sin.: *Chrysomela interstincta*.

BOURDONNÉ & DOGUET (1986) la citen de Sallagosa, a la part francesa de la Cerdanya, per això és probable que també visqui per tota la Cerdanya. Es tracta de la ssp. *graellsi* PÉREZ, coneguda de l'Espanya central.

30. *Chrysolina analis* (LINNAEUS, 1767)

Sin.: *Chrysomela analis*, *Hydrothassa analis*.

Lleida: Aspa (MZB), Viliella (P.).

Girona: Planols, Llivia (MZB), Setcases (Yélamos, MZB), Queralbs (P.).

Viu a l'Europa central i occidental (MOHR, 1966). A la Península es coneix també de la Sierra de Albarracín (PETITPIERRE, 1981b); es tracta, doncs, d'una espècie muntanyenca al nostre país. Viu sobre *Achillea millefolium* (compostes) segons JOLIVET & PETITPIERRE (1976b). Es captura a l'estiu.

31. *Chrysolina fuliginosa* (OLIVIER, 1807)

Sin.: *Chrysomela fuliginosa*, *Chrysomela coriacea* Suffr.

Barcelona: Caldes de Montbui (Alegre), Llavaneres (Pérez de Gregorio).

Tarragona: Valls (MZB), Capçanes, Aldea (P.).

Lleida: coll d'Ager (P.), Cambrils (Yélamos).

Espècie de l'Europa central i occidental (MOHR, 1966), no gaire freqüent al Principat, descrita també de la Sierra de Cazorla (DACCORDI & PETITPIERRE, 1977), i de la qual hem vist material a l'IEE de Madrid procedent de les serres de Guadarrama, Gredos i Picos de Europa; l'hem observada, també, a Navarra (coll. P.), i ha estat esmentada de Portugal (OLIVEIRA, 1894). La forma catalana pertany a la

ssp. *espanoli* Bech., i la del centre i sud de la Península a la ssp. *coriacea* Suffr. S'alimenta de diverses espècies de compostes del gènere *Centaurea* (MOHR, 1966; JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b).

32. *Chrysolina peregrina* (HERRICH-SCHAEFFER, 1839)

Sin.: *Chrysomela peregrina*, *Chrysomela erythromera* Luc.

Barcelona: Tibidabo (Espuny), Prat de Llobregat, la Garriga, Gualba de Baix (P.), Montornés (Viñolas).

Tarragona: Alió (P.).

Lleida: Seròs (Yélamos).

Girona: Punta Montgó, l'Escala, Sant Pere Pescador (P.).

És una espècie de la Mediterrània occidental, distribuïda des del sud de França al Marroc. A part de les citacions catalanes anteriors, a la Península l'hem vista a Segorbe (Castelló), Casabermeja (Màlaga), Algeciras (Cadis) i Gibraltar; OLIVEIRA (1894) l'esmenta de Portugal. Es troba també a Mallorca i Menorca (JOLIVET, 1953). Viu sobre *Anethum foeniculum*, el fonoll.

33. *Chrysolina timarchoides* (BRISOUT, 1882)

Sin.: *Chrysomela timarchoides*.

Barcelona: Gresolet (P.).

Girona: Queralbs, coll de la Creueta (P.).

Va ésser descrita dels Pirineus Orientals francesos, però també s'estén pel vessant espanyol. A l'IEE hem examinat un exemplar del Puerto de Sahún (Pirineu d'Oscà); sembla, doncs, que aquesta espècie s'estén bastant més cap a l'oest del que es podia deduir de les citacions catalanes i franceses. Menja *Heracleum sphondylium* segons les nostres observacions, però també sembla poder alimentar-se d'altres umbelíferes (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b). Es recull de juny a setembre.

34. *Oreina ganglbaueri* (JAKOB, 1953)

Sin.: *Chrysochloa ganglbaueri*; vegeu BON-

TEMS (1978) respecte a la nomenclatura correcta d'aquest gènere.

Lleida: estany de Colomers, Arròs, Lés (MZB), vall de Varradòs (Yélamos, P.), Pla de l'Artiga, les Bordes (P.).

Girona: Setcases, Núria (MZB).

És un endemisme pirinenc que es troba a tots dos vessants, i al del sud s'estén per tot el Pirineu fins al Sistema Cantàbric (BONTEMS, 1983). Viu sobre *Heracleum pyrenaicum*, una umbel·lífera (BONTEMS, 1983).

35. *Oreina alpestris* (SCHUMMEL, 1844)

Sin.: *Chrysochloa alpestris*.

Lleida: Lés (MZB, Palaus, P.).

Girona: Setcases (MZB).

Andorra: Arinsal (BOURDONNÉ & VINCENT, 1981).

Està distribuïda pels Pirineus, Carpats i els Balcans (DACCORDI & RUFFO, 1976). S'alimenta d'umbel·líferes: *Heracleum*, *Anthriscus*, *Meum* i *Angelica* (BONTEMS, 1983). També es recull de juny a setembre.

36. *Oreina speciosissima* (SCOPOLI, 1763)

Sin.: *Chrysochloa speciosissima*.

Lleida: Pla de l'Artiga (P.), vall de Varradòs (Yélamos), Isil (Escolà), localitats de la Vall d'Aran i del Pallars.

Viu per tot el Pirineu i el Sistema Cantàbric, i s'estén fins al Massís Central Francès, els Alps, Apenins i Carpats (DACCORDI & RUFFO, 1976). Aquesta espècie, igual que la següent, pertany al subgènere *Chrysochloa* Hope. Viu sobre *Senecio tournefortii*, *Doronicum grandiflorum* (BONTEMS, 1983) i *Adenostyles* (DACCORDI & RUFFO, 1976). Es recull de juny a setembre; però a Catalunya sols l'hem trobada al Pirineu lleidatà.

37. *Oreina cacaliae* (SCHRANK, 1785)

Sin.: *Chrysochloa cacaliae*.

Lleida: Güells d'Et Joeu, Pla de l'Artiga, vall de Varradòs (P.), Isil (Escolà), localitats també de la Vall d'Aran i del Pallars.

Té una distribució geogràfica semblant a la de l'espècie anterior, però és més abundant. L'hem vista de Lleó i és citada de Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981). Viu sobre *Senecio* i *Adenostyles* (DACCORDI & RUFFO, 1976, BONTEMS, 1983), i es recull de juny a setembre.

Oreina luctuosa (OLIVIER, 1807)

Sin.: *Chrysochloa luctuosa*.

És l'única espècie del subgènere *Allorina* que viu als Pirineus francesos i és probable que es trobi també als Pirineus catalans. La citació d'*O. tristis* Fabr. a Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981) correspon en realitat a aquesta espècie. Per a una millor comprensió de les espècies franceses del subgènere vegeu el recent treball de BONTEMS (1984). *O. luctuosa* viu sobre *Centaurea* spp.

38. *Colaspidema atrum* (OLIVIER, 1790)

Barcelona: delta del Llobregat (LAGAR, 1970), Prat de Llobregat, Begues, Montserrat (MZB), Gavà, la Garriga, Aiguafreda, Sant Julià de Vilatorça, Cànoves (P.).

Tarragona: ports de Tortosa (MZB).

Girona: Sant Miquel de Fluvià (MZB), Sils, Empúries, Banyoles (P.).

Colonitza l'Europa sud-occidental i el nord d'Àfrica. Ha estat citada sovint de la Península: a Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981), Castelló (TORRES SALA, 1962), Sevilla (MEDINA, 1875), Granada (COBOS, 1954), Màlaga (BASTAZO, 1985), i també de tot Portugal (OLIVEIRA, 1894). És una espècie molt perjudicial per als cultius d'alfals, *Medicago sativa*, però pot desenvolupar-se sobre altres lleguminoses. Es pot recollir, de vegades fins i tot abundantment, sobretot a la primavera.

39. *Gastrophysa polygoni* (LINNAEUS, 1758)

Sin.: *Gastroidea polygoni*.

Barcelona: delta del Llobregat (LAGAR, 1970), la Garriga, Vallforners, Santa Fe del Montseny, Collformic, Sant Miquel

Sesperxes, Centelles, Sant Vicenç de Torelló, Sant Julià de Vilatorça (P.), la Tossa de Montbui (P. Lays).

Lleida: Aitona (Yélamos).

Girona: Roses (Viñolas), Empúries, Sant Pere Pescador, Maçanet de la Selva, Colomers, Viladrau, Espinelves, Arbúcies, coll de la Creueta (P.).

Té una distribució euroasiàtica i nord-americana (JOLIVET, 1951). A la Península sembla viure a la meitat septentrional: Biscaia (CODINA PADILLA, 1963c), Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981), València (TORRES SALA, 1962), i nord de Portugal (OLIVEIRA, 1894). També coneguda de fa poc a Mallorca (PETITPIERRE & DOGUET, 1986). A Catalunya es troba a zones humides, preferentment de plana o muntanya mitjana, sobre poligonàcies: *Rumex* i *Polygonum* spp.

40. *Gastrophysa viridula* (DEGEER, 1775)

Sin.: *Gastroidea viridula*.

Lleida: estany de Sant Maurici, estany de Certascan, Aiguestortes de Tredós (P.), estany de Colomers (MZB).

És de distribució euroasiàtica i s'estén pel nord i centre d'Europa (JOLIVET, 1951). Recentment citada de Catalunya (PETITPIERRE & DOGUET, 1981), de l'estatge alpí i subalpí del Pirineu lleidatà. S'alimenta com l'anterior de poligonàcies.

41. *Phaedon cochleariae* (FABRICIUS, 1792)

Barcelona: la Garriga, Canovelles, Sant Celoni, Santa Fe del Montseny, Tavertet, Sant Martí de Tous (P.).

Tarragona: l'Esplugu de Francolí, la Riba, el Molar (P.).

Girona: Torroella de Montgrí (Viñolas), Empúries, Colomers, Sant Jaume de Llierca, Sils (P.).

Es distribueix per Europa, Sibèria i el nord d'Àfrica (WINKLER, 1930). Sembla trobar-se per quasi tota la Península: Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981), Terol (PETITPIERRE, 1981b), Badajoz (UHAGÓN, 1887), Màlaga (BASTAZO, 1985) i Cadis (ROSENHAUER, 1856). També arriba a Portugal,

citat com a *P. armoraciae* L. (OLIVEIRA, 1894). L'hem capturat sempre sobre *Nasturtium officinale*, encara que també és citat sobre *Roripa amphibia* (crucíferes) (MOHR, 1966).

42. *Phaedon armoraciae* var. *salicinus* (HEER, 1845)

Lleida: port de la Bonaigua, Pla de l'Artiga (P.).

Espècie dels Pirineus i dels Alps que MOHR (1966) considera com una varietat de *P. armoraciae* (L.). Aquesta darrera espècie s'alimenta de *Veronica beccabunga* (escrofulariàcies), però no coneixem la planta hoste de la var. *salicinus*.

43. *Cyrtonus brevis* FAIRMAIRE, 1850

Barcelona: Montserrat (FAIRMAIRE, 1850).

Aquesta espècie no l'hem poguda examinar ni tampoc sembla que s'hagi tornat a capturar des de la seva descripció. És molt possible que es tracti d'un sinònim de *C. punctipennis*, però caldria estudiar el tipus per confirmar-ho.

44. *Cyrtonus punctipennis* FAIRMAIRE, 1857

Barcelona: Sant Quirze de Besora, Santa Fe del Montseny, les Guilleries, Sant Hilari Sacalm, Santuari de Cabrera, Gósol, Tavertet (MZB), Collformic (P.).
Girona: Santuari de la Salut, Ribes de Freser, Camprodon (MZB), Vidrà, Querolbs (P.).

Espècie del sud-est de França (JOLIVET, 1951b) que s'estén per diverses àrees muntanyenques catalanes des del Pirineu fins al Montseny. No és gaire freqüent, se sol recollir sota pedres a la primavera i tardor, particularment. Tenint en compte que coneixem poca cosa sobre l'alimentació dels *Cyrtonus* (JOLIVET & PETITPIERRE, 1976b; PETITPIERRE, 1984), creiem que és molt probable que s'alimenti de compostes.

45. *Cyrtonus dufouri* DUFOUR, 1847

Lleida: port de la Bonaigua, Pla de l'Artiga (P.), Viella (MZB).

Està distribuïda pels Pirineus, Sistema Cantàbric i Massís Central francès. Hem examinat material procedent de Santander, Burgos i Lleó a més de les anteriors citacions catalanes. Sembla arribar fins al nord de Portugal (OLIVEIRA, 1894) però caldria confirmar si es tracta d'aquesta espècie o més probablement de *C. franzi* Cobos, una espècie pròxima descrita de Galícia per COBOS (1954b). *C. dufouri* es recull a l'estiu però no és gaire freqüent.

46. *Hydrothassa glabra* (HERBST, 1783)

Barcelona: Santa Fe del Montseny, Sant Sadurní d'Osormort, Sant Julià de Cabrera, Cantonigròs (P.).

Lleida: Salardú (MZB).

Girona: les Guilleries, Olot, Llívia (MZB).

Espècie eurosiberiana (WINKLER, 1930) que colonitza les muntanyes dels països mediterranis fins a l'Atlas Mitjà i el Gran Atlas (JOLIVET, 1966). A la Península ha estat citada de: Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981), Madrid (TORRES SALA, 1962), Màlaga (BASTAZO, 1985) i del nord de Portugal (OLIVEIRA, 1894, SERRANO, 1984). L'hem vista també d'Osca i Terol. La raça ibèrica és la ssp. *aucta* Fabr. S'alimenta de *Ranunculus* i es captura de juny a setembre a zones humides.

47. *Prasocuris junci* (BRAHM, 1790)

Barcelona: Barcelona, Gavà (MZB), la Garriga, Sant Martí de Tous (P.).

Tarragona: Valls (MZB), Altafulla (Oromí *in coll.* P.), l'Esplugu de Francolí (P.).

Girona: Figueres, Olot (MZB), Planoles (Yélamos).

Està distribuïda per Europa i el nord d'Àfrica. També és citada de Portugal (OLIVEIRA, 1894; SERRANO, 1984). Viu sobre *Veronica beccabunga* i *Anagallis* spp. (escrofulariàcies) prop dels marges fluvials, on és relativament comuna a la primavera.

48. *Plagioder a versicolora* (LAICHARTING, 1781)

Barcelona: Granollers, la Garriga, Aiguafreda, Sant Celoni, Montesquiú, Sant Martí de Tous (P.), Riells de Montseny (Yélamos, Viñolas), Sant Segimon (Yélamos).

Girona: Hostalric, Sils, Banyoles, Colomers, Sant Jaume de Llierca (P.), Caldes de Malavella (Viñolas).

Té una geonèmia euroasiàtica i mediterrània. A Catalunya es troba a la plana i la muntanya mitjana quasi sempre sobre salzes (*Salix* spp.) per als quals arriba a ser plaga. És espècie multivoltina amb generacions superposades que s'estenen des de la primavera fins a la tardor. A part de Catalunya i dins la península Ibèrica ha estat citada de Biscaia (CODINA PADILLA, 1963b), Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981), Granada (COBOS, 1954a) i la meitat nord de Portugal (OLIVEIRA, 1894). Pel sud arriba fins a l'Atlas Mitjà del Marroc (KOCHER, 1958).

49. *Chrysomela populi* (LINNAEUS, 1758)

Sin.: *Melasoma populi* auct.

Barcelona: delta del Llobregat (LAGAR, 1970), Tàrrrega (MZB), la Garriga, Sant Pere de Vilamajor, Sant Celoni, Santa Fe del Montseny, Gualba de Baix, Montesquiú, Súria (P.), Sant Antoni de Vilamajor, Vilalba Sasserra (Viñolas).

Tarragona: la Riba (P.).

Lleida: Llavorsí, Cabdella (MZB), Ribelles, la Seu d'Urgell, Montferrer (P.).

Andorra: Ordino (MZB).

Girona: Sant Segimon, l'Empalme, Viladrau, la Bisbal, Olot, Hostalets d'en Bas, Setcases (MZB), Hostalric, Espinelves, Santa Cristina d'Aro, Sant Jaume de Llierca, Planoles, Queralbs (P.).

És un insecte de distribució paleàrtica (WINKLER, 1930) molt perjudicial per als salzes (*Salix* spp.), pollancre i àlbers (*Populus* spp.), els quals àdhuc pot matar si són exemplars joves. A Catalunya es troba per quasi tot arreu. Fora del Principat, a la Península ha estat citat de: Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981), Osca i Terol (CODINA PADILLA, 1960), Castelló i València (TORRES SALA, 1962), Conca (MARTÍNEZ

SÁEZ, 1873), Jaén (DACCORDI & PETITPIERRE, 1977), Sevilla (MEDINA, 1875) i Granada (COBOS, 1954a). També es coneix de tot Portugal (OLIVEIRA, 1894). Té diverses generacions l'any, i es pot observar durant tota la primavera i l'estiu.

50. *Chrysomela saliceti* (WEISE, 1884)

Sin.: *Melasoma saliceti* auct.

Lleida: Llavorsí (MZB).

És una espècie de l'Europa septentrional i central (MOHR, 1966), de la qual coneixem tan sols aquesta única citació esmentada, tant per a Catalunya com per a tota la península Ibèrica. Deu ser una espècie molt rara al Principat. Viu sobre els salzes, com el seu nom indica.

51. *Chrysomela cuprea* (FABRICIUS, 1775)

Sin.: *Melasoma cuprea* auct.

Lleida: Vall d'Aran (MZB).

Viu pel nord i centre d'Europa sobre salzes (*Salix* spp.). No sembla ultrapassar el vessant nord del Pirineu, però podria trobar-se per altres punts del Pirineu lleidatà o aragonès en el futur. Aquesta espècie, l'havíem determinada erròniament com a *C. lapponica* (L.) (PETITPIERRE & DOGUET, 1981).

52. *Linnaeidea aenea* (LINNAEUS, 1758)

Sin.: *Chrysomela aenea*, *Melasoma aenea* auct.

Barcelona: Cànoves, Aiguafreda, Sant Celoni (P.), Riells de Montseny (Viñolas), Gualba (MZB, BALCELLS, 1955b).

Lleida: Vall d'Aran (MZB).

Girona: Arbúcies (P.), Sant Sadurní d'Ossormort, Turó de l'Home (MZB), Sant Hilari Sacalm (Yélamos).

Espècie de distribució europea (MOHR, 1966), que s'alimenta del vern (*Alnus glutinosa*). És citada de Portugal (OLIVEIRA, 1894), i hem examinat també material procedent de Navarra. Sembla, doncs, que s'estén per la part septentrional de la Península. Es recull a la primavera. BALCELLS (1955b) estudia el seu cicle biològic a Catalunya.

53. *Gonioctena flavicornis* (SUFFRIAN, 1851)

Sin.: *Phytodecta flavicornis*.

Lleida: Vall d'Aran (CANTONNET, 1968).

És pròpia de l'Europa central i septentrional i viu sobre *Salix cinerea* (MOHR, 1966). No tenia cap altra referència d'aquesta espècie a la Península.

54. *Gonioctena linnaeana* (SCHRANK, 1781)

Sin.: *Phytodecta linnaeana*.

Lleida: Güells d'Et Joeu, Pla de Quivixit, a la Vall d'Aran (P.).

També és pròpia de l'Europa central i septentrional, i viu sobre *Salix* spp. (MOHR, 1966). Hem indicat anteriorment (PETITPIERRE & DOGUET, 1981) que aquesta espècie sembla tenir una distribució càntabro-pirenaica, atès que la coneixem també de Santander i Navarra. A Catalunya està limitada fins ara a la Vall d'Aran.

55. *Gonioctena nivosa* (SUFFRIAN, 1851)

Sin.: *Phytodecta nivosa*.

Lleida: Pla de l'Artiga, a la Vall d'Aran (P.).

Es coneix dels Pirineus, Alps i Carpats (MOHR, 1966). No coneixem altres citacions espanyoles. Igual que l'espècie anterior és molt variable de color. Sembla alimentar-se de *Salix retusa* (CANTONNET, 1968).

56. *Gonioctena quinquepunctata* (FABRICIUS, 1801)

Sin.: *Phytodecta quinquepunctata*.

Lleida: Montgarri, Pla de l'Artiga, vall de Varradòs, a la Vall d'Aran (P.).

S'estén per l'Europa central i septentrional, i menja *Sorbus aucuparia*, *Corylus avellana* i *Prunus padus* (MOHR, 1966). Els exemplars catalans, tots ells de la Vall d'Aran, els vàrem recollectar sobre la primera de les tres espècies. També és cita-

da de Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981). Així, a la Península, sembla distribuïda pels Pirineus centrals i occidentals.

57. *Gonioctena variabilis* (OLIVIER, 1790)

Sin.: *Phytodecta variabilis*.

Barcelona: Santa Margarida de Montbui, la Garriga, Aiguafreda, Collsuspina, Tàrradet, Sant Llorenç del Munt (P.), Terrassa, Balenyà, les Fonts, el Farell, Sant Llorenç Savall, Riells (MZB).

Tarragona: Valls, l'Espluga de Francolí, Querol, el Molar, Sant Magí de Brufaganya, Miravet, Móra la Nova, Aldea, Sant Carles de la Ràpita (P.).

Lleida: Alpicat, Montagut, Ribelles, coll d'Ager, Cambrils, Castellbò, Rúbies (P.), Sant Guim (MZB), Seròs (Yélamos).

Girona: Vidrà (P.), Collsacabra (MZB).

És una espècie del sud-est de França, península Ibèrica i nord del Marroc (BOURDONNÉ & DOGUET, 1979). A Catalunya abunda principalment a la muntanya mitjana, sobre diverses ginestes: *Sarothamnus scoparius*, *Genista scorpius*, *Retama sphaerocarpa*, etc., on es recull de maig a juliol. L'hem vista o ha estat citada de, pràcticament, tota la Península. És particularment destacable el seu polimorfisme cromàtic, estudiat per ZULUETA (1925, 1929) des del punt de vista genètic.

58. *Gonioctena olivacea* (FORSTER, 1771)

Sin.: *Phytodecta olivacea*.

Conflent: Canigó (MZB).

Aquesta *Gonioctena* té una distribució europea i nord-africana (MOHR, 1966; BOURDONNÉ & DOGUET, 1979). Encara que no l'hem trobada dins els límits actuals del Principat, és molt possible que s'estenguí pel Pirineu. Fora de Catalunya s'estén per moltes muntanyes espanyoles, a Pontevedra, Lleó, Saragossa, Sòria i Cadis, i forma part del material de la nostra col·lecció, és citada de Madrid (TORRES SALA, 1962), Càceres (CODINA PADILLA, 1960), Granada (COBOS, 1954a) i Portugal (OLIVEIRA, 1894; SERRANO, 1984). Menja *Sarothamnus scoparius* i es captura de maig a juliol.

59. *Phratora laticollis* (SUFFRIAN, 1851)

Sin.: *Phyllodecta laticollis*.

Barcelona: la Garriga, Gualba de Baix (P.), Sant Pere de Vilamajor (Viñolas).

Lleida: Llavorsí (MZB), la Vansa (P.).

Girona: Sils, Banyoles (P.), Planoles, Llívia (MZB).

Espècie de distribució europea, citada sobre *Salix* i *Populus* spp. (MOHR, 1966), encara que a Catalunya l'hem trobada exclusivament sobre *Populus* spp., tant a la plana com a les àrees muntanyenques, de juny a setembre.

60. *Phratora tibialis* (SUFFRIAN, 1851)

Sin.: *Phyllodecta tibialis*.

Barcelona: Montesquiu (P.).

Lleida: Oliana (Yélamos), Llavorsí (MZB), Barruera, la Vansa (P.), Prats i Sansor (Viñolas).

Girona: les Guillerries, Camprodon (MZB), Arbúcies, Hostalric, Vidrà, Sant Jaume de Llierca, Queixans (P.).

Es distribueix per l'Europa central i septentrional (MOHR, 1966). A Catalunya queda restringida a la part humida del Principat. L'hem recollida sempre sobre *Salix purpurea*, sovint abundantment, de juny a octubre.

61. *Phratora vitellinae* (LINNAEUS, 1758)

Sin.: *Phyllodecta vitellinae*.

Lleida: Pla de Quivixit, a la Vall d'Aran (P.).

Té una geonèmia eurosiberiana. Citada erròniament com a inèdita per a la fauna ibèrica (PETITPIERRE & DOGUET, 1981), quan, en realitat, CODINA PADILLA (1960) la indicà de Salamanca i OLIVEIRA (1894) del nord de Portugal. S'alimenta de *Populus* i *Salix* spp.

62. *Entomoscelis adonidis* (PALLAS, 1771)

Barcelona: Balenyà (MZB).

Girona: Llívia (MZB), Núria (Alonso Foz, P.).

Espècie eurasiàtica, mediterrània i nord-

americana (GRESITT & KIMOTO, 1963; MOHR, 1966), molt poc freqüent a Catalunya on sembla quasi limitada als Pirineus. A la resta d'Espanya ha estat citada de: Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981), Conca (MARTÍNEZ SÁEZ, 1873), València (TORRES SALA, 1962) i Sevilla (MEDINA, 1875), i també l'hem observada de Jaén (coll. P.). Viu sobre diverses crucíferes, i es recull a la primavera, l'estiu i la tardor.

Galerucinae

1. *Diorhabda elongata* (BRULLE, 1832)

Tarragona: Valls (MZB).

Girona: Torroella de Montgrí (Viñolas), Empúries (MZB).

La seva àrea distributiva cobreix el sud d'Europa i el nord d'Àfrica. Viu sobre els tamarells (*Tamarix* spp.) i sembla poder capturar-se durant quasi tot l'any. A Catalunya deu ser una espècie no gaire freqüent. També és citada de València (TORRES SALA, 1962).

2. *Galerucella lineola* (FABRICIUS, 1781)

Barcelona: Prat de Llobregat, el Montseny (MZB).

Tarragona: Valls (MZB).

Lleida: Organyà, Isil, Ribera de Cardós, Espot (MZB), vall de Varradòs, Barruera (P.).

Girona: Hostalric, Espinelves (P.), Viladrau (Yélamos), Setcases (MZB), Sant Jaume de Llierca, Sant Pere Pescador (P.).

Es distribueix per tot Europa i la Sibèria occidental (LABOISSIÈRE, 1934), cap al sud arriba fins a l'Atlas marroquí (JOLIVET, 1967) i Argèlia (LABOISSIÈRE, 1934). A Catalunya és freqüent a les àrees més humides tant de la plana com de la muntanya. Fora de Catalunya, a la Península s'ha citat de Conca (MARTÍNEZ SÁEZ, 1873), Terol (PETITPIERRE, 1981b), Màlaga (COBOS, 1949) i Portugal (OLIVEIRA, 1894); també l'hem observada de Navarra. Viu sobre els salzes de fulla estreta, si més no al Principat, com *Salix eleagnos* i *S. fragilis*, de juny a setembre.

3. *Galerucella calmariensis* (LINNAEUS, 1767)

Barcelona: Prat de Llobregat (MZB), la Garriga (P.).

Tarragona: la Riba, Pont d'Armentera (P.).

Lleida: estany de Montcortès (P.).

Girona: Banyoles (P.).

La seva àrea geonèmica cobreix tot Europa, la Sibèria occidental i els Estats Units (LABOISSIÈRE, 1934), i arriba pel sud fins al Marroc i Argèlia (JOLIVET, 1967). Viu als marges de torrents i rius sobre *Lythrum salicariae* (litràcies), i es recull sobretot a la primavera.

4. *Xanthogaleruca luteola* (MÜLLER, 1766)

Sin.: *Galerucella luteola* auct.

Barcelona: Barcelona riu Besòs, Sant Boi de Llobregat, Tiana, Balenyà, Gualba, Sant Miquel del Fai, Granollers (MZB), Castelldefels, Sant Pere de Ribes, la Puda de Montserrat, Granera, la Garriga, Aiguafreda (P.), Sant Pere de Vilamajor, Sant Antoni de Vilamajor, Montornès (Viñolas).

Tarragona: Sant Martí de Brufaganya (P.).
Lleida: Almatret (MZB), Gerri de la Sal (P.).

Girona: Sant Feliu de Pallerols (MZB), Platja d'Aro, Figueres (Lays), Sant Pere Pescador (Yélamos), Vilamarí, Vidrà (P.).

És un element eurosiberià i mediterrani, introduït als Estats Units, extraordinàriament nociu per als oms (*Ulmus* spp.), que pot arribar a devastar per complet. A Catalunya es troba a la plana i la muntanya mitjana sense superar els 1.000 m d'altitud, durant quasi tot l'any. A la Península ha estat també esmentat del País Valencià (TORRES SALA, 1962) i de Cadis (CODINA PADILLA, 1961), a més de Portugal, com *G. xanthomelaena* (OLIVEIRA, 1894).

5. *Lochmaea crataegi* (FORSTER, 1771)

Lleida: Prats i Sansor (Viñolas).

Té una distribució paleàrtica i arriba

pel sud fins a les muntanyes d'Argèlia i Tunis (LABOISSIÈRE, 1934; JOLIVET, 1967). A Catalunya deu ser un element rar, potser limitat a certes zones pirinenques. S'ha citat també de Conca (MARTÍNEZ SAEZ, 1873) i Múrcia (FUENTE, 1874).

6. *Lochmaea suturalis* (THOMSON, 1866)

Barcelona: Sant Julià de Vilatorrada (Ormi in coll. P.), Gualba, Balenyà, Sant Sadurní d'Osormort, Turó de l'Home (MZB), Tavertet (P.).

Aquesta espècie es troba a la major part d'Europa sobre *Calluna vulgaris* (ericàcies) (LABOISSIÈRE, 1934). Al Principat sembla limitada al Montseny i les Guilleries (PETITPIERRE & DOGUET, 1981). L'hem indicada de la Sierra de Albarracín, a Terol (PETITPIERRE, 1981b), i més recentment l'hem recollida també del Puerto de Pajares (Astúries). Les captures van des d'abril fins a novembre.

7. *Galeruca canigouensis* FAUVEL, 1892

Lleida: estany de Travessani, Perafita (P.).

Endemisme pirinenc distribuït per la part oriental del massís i descrita del Canigó. Com les dues espècies següents, pertany al subgènere *Galerima* Reitt., caracteritzat per l'apterisme (LABOISSIÈRE, 1934).

8. *Galeruca monticola* (KIESENWETTER, 1850)

Lleida: Pla de Baiau, a la Vallferrera (MZB), coll de Pendís (Viñolas), estany de Certascan, Pla de l'Artiga (P.), Vall d'Aran (MZB).

Girona: coll de la Creueta (P.).

També és un endemisme pirinenc distribuït pels Pirineus occidentals i centrals (LABOISSIÈRE, 1934). La citació de Tiana, prop de Barcelona (TORRES SALA, 1962), és manifestament errònia. És una espècie bastant comuna de juny a setembre. BOURDONNÉ & DOGUET (1986) l'han trobada menjant *Aconitum napellus*.

9. *Galeruca villiersi* BERTI i RAPILLY, 1983

Espècie descrita recentment del port de Caldes i Saboredó, al Pallars Jussà, al Pirineu central, pròxima a *G. canigouensis* (BERTI & RAPILLY, 1983). Igual que l'espècie anterior, pertany al subgènere *Galerima*.

10. *Galeruca interrupta* (ILLIGER, 1802)

Barcelona: la Garriga (P.).
Lleida: coll d'Ager (P.).
Girona: l'Escala (P.), Planoles (MZB).

Té una geonèmia eurosiberiana i del nord d'Àfrica (LABOISSIÈRE, 1934). Es troba a Catalunya sobretot a finals d'estiu i a la tardor. S'ha citat també de la Sierra de Cazorla (DACCORDI & PETITPIERRE, 1977) i de la rodalia de Màlaga (COBOS, 1958). A més, es coneix de Portugal (OLIVEIRA, 1894).

11. *Galeruca tanacetii* (LINNAEUS, 1758)

Barcelona: Balenyà, Santa Fe del Montseny (MZB), Collformic (P.).
Lleida: Isil, Tavascan, Ribera de Cardós, Salardú, Tredòs, et Portillon (MZB), Prats i Sansor (Viñolas).
Girona: la Salut, Sant Privat d'en Bas, Vidrà, Planoles, Núria, Llívia (MZB), la Molina (Viñolas).

Colonitza tot Europa, Sibèria, muntanyes del nord d'Àfrica i ha estat introduïda als Estats Units (LABOISSIÈRE, 1934). A Catalunya la trobem per zones muntanyenques; la citació del delta del Llobregat per LAGAR (1970) és molt probablement errònia i ha de referir-se a alguna de les espècies de *Galeruca* esmentades a continuació. Ha estat també citada de Biscaia (CODINA PADILLA, 1960), Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981), Terol (PETITPIERRE, 1981b), Conca (MARTÍNEZ SÁEZ, 1873) i nord de Portugal (OLIVEIRA, 1894). Igual que totes les altres *Galeruca* és una espècie polífaga ja que s'alimenta de compostes, crucíferes i cariofillàcies (JOLIVET, 1967).

12. *Galeruca angusta* KUSTER, 1849

Barcelona: Pedralbes, Santa Coloma de Gramenet, Balenyà, Moià (MZB), la Garriga (P.).
Tarragona: Valls, Sant Jaume dels Domenys, l'Ampolla, Tortosa, ports de Tortosa (MZB), Capçanes, Aldea, Masdenverge (P.).
Lleida: Sarroca, Anglesola (MZB), coll d'Ager, Puigverd, Viliella, estany de la Llebre (P.), Seròs (Yélamos).
Girona: l'Escala, Armentera (P.).

Espècie de França, Espanya, nord d'Àfrica i Sicília (LABOISSIÈRE, 1934), bastant difosa per gran part de Catalunya, on es pot trobar tot l'estiu i sobretot a la tardor. Sembla alimentar-se de crucíferes (LABOISSIÈRE, 1934).

13. *Galeruca artemisiae* ROSENHAUER, 1856

Barcelona: Vallvidrera, Granollers (MZB), la Garriga (MZB, P.), Balenyà (MZB), Gualba de Baix, Collsuspina (P.), Gavà (Viñolas).
Tarragona: Santa Coloma de Queralt, Valls, la Mussara (MZB).
Lleida: Ribelles (P.).
Girona: Sant Miquel de Fluvià, Terrades (MZB).

És un endemisme ibèric, bastant comú a Catalunya durant quasi tot l'any, que menja *Artemisia campestris* (compostes). Es coneix també de Conca (MARTÍNEZ SÁEZ, 1873), Terol (PETITPIERRE, 1981b), València i Albacete (TORRES SALA, 1962), Granada (COBOS, 1954b), i entre el material examinat per altres, de Madrid, Almeria i Granada.

14. *Galeruca laticollis* SAHLBERG, 1837

BOURDONNÉ & VINCENT (1981) esmenten aquesta espècie de dues localitats dels Pirineus Orientals francesos: Mosset al Conflent, i Montlluís a l'Alta Cerdanya. Cal cercar-la per Catalunya.

15. *Galeruca luctuosa* (JOANNIS, 1866)

Barcelona: Prat de Llobregat (P.).

Pirineus Orientals: les Alberes i Meriales al Canigó, al Rosselló i el Conflent, Formiguera i la Tor de Querol, a l'Alta Cerdanya (BOURDONNÉ & DOGUET, 1986).

LABOISSIÈRE (1934) indica aquesta espècie del litoral atlàntic, centre i sud de França, i del nord d'Espanya: de Catalunya, Astúries i Galícia. L'hem recollida una sola vegada, i no deu ser, per tant, gaire freqüent.

16. *Sermylassa halensis* (LINNAEUS, 1767)

Sin.: *Sermyla halensis*, *Agelassa halensis*.
Barcelona: Cantonigròs (P.), Montseny: torrent de Rentadors (Yélamos).

Lleida: Vall d'Aran: Lés, Salardú (MZB), Cerdanya: Viliella (P.).

Girona: Toses, Setcases (MZB), la Molina (Viñolas), collada de Toses, Planoles, Ribes de Freser, Querolbs, Llivia (P.).

Espècie eurosiberiana (LABOISSIÈRE, 1934), distribuïda a Catalunya pel Pirineu, Prepirineu i el Montseny. Citada del nord de Portugal (OLIVEIRA, 1894), Terol (PETIT-PIERRE, 1981b), també l'hem vista a Segòvia. Viu sobre *Galium* spp. (rubiàcies).

16 bis. *Agelastica alni* (LINNAEUS, 1735)

Barcelona: la Garriga, Vallforners prop de Cànoves, Aiguafreda, Sant Celoni (P.), Balenyà (MZB), Olzinelles, Riells de Montseny (Viñolas), Sant Iscle, les Fonts (BALCELLS, 1955b).

Lleida: Borges Blanques (MZB).

Girona: Arbúcies (P.).

Eurosiberiana i introduïda als Estats Units (WINKLER, 1930; LABOISSIÈRE, 1934). Viu en àrees amb un alt grau d'humitat, sobre els verns (*Alnus glutinosa*), i pot arribar a constituir-se en plaga. És citada de Navarra (ARBELOA *et al.*, 1981) i nord de Portugal (OLIVEIRA, 1894), i també l'hem observada de Salamanca. Capturada de març a juliol.

17. *Aulacophora foveicollis* (LUCAS, 1849)

Sin.: *Rhaphidopalpa foveicollis*.

Tarragona: Valls (MZB).

Espècie d'àrea distributiva molt àmplia: Europa meridional, tot Àfrica, illes atlàntiques i Madagascar (LABOISSIÈRE, 1934). A Catalunya deu ser molt rara. S'ha citat també de València i Alacant (TORRES SALA, 1962), i de Mallorca (JOLIVET, 1953; CODINA PADILLA, 1960). Menja cucurbitàcies i malvàcies com a plantes hoste (LABOISSIÈRE, 1934).

18. *Exosoma lusitanica* (LINNAEUS, 1767)

Sin.: *Malacosoma lusitanica*.

Barcelona: Sant Martí de Tous, Garraf, Collsuspina, Sant Miquel Sesperxes (P.), Castellsapera (Escolà).

Tarragona: Alió, Vallbona de les Monges, la Riba, Querol, els Castillejos, l'Ampolla (P.), l'Albiol (Alonso de Medina), Santes Creus (CUNÍ & MARTORELL, 1889).

Lleida: Ribelles, Montau de Tost, Viliella, vall de Varradòs (P.), Maials (Viñolas), Seròs (Yélamos).

Girona: Maçanet de la Selva, Sils, Empúries (P.).

Andorra: Port d'Envalira (P.).

Viu per l'Europa central i sud-occidental, i s'estén també pel nord d'Àfrica (LABOISSIÈRE, 1934). Es pot capturar sobre flors de compostes, liliàcies i amaril·lidàcies (JOLIVET, 1967), de maig a juliol. Es coneix o ha estat citada de quasi totes les províncies espanyoles i també portugueses. És una espècie molt comuna per tot arreu.

19. *Monolepta erythrocephala* (OLIVIER, 1790)

Sin.: *Monolepta verticalis* Reitt., *M. terrestriis* Rosh.

Barcelona: Prat de Llobregat (MZB, Mesa, P.), Castelldefels, Santa Coloma de Gramenet, Gósol (MZB), Sant Martí de Centelles, Aiguafreda, Collsuspina, Sant Sadurní d'Osormort, Taverdet (P.).

Tarragona: l'Espuga de Francolí (MZB).
Lleida: la Vansa (P.), Prats i Sansor (Viñolas).

Girona: Sils, Empúries (MZB, P.), l'Empalme, Olot (MZB), Arbúcies, Vidrà, Ripoll, Banyoles (P.).

Espècie de l'Europa sud-occidental i del

nord-oest d'Àfrica (LABOISSIÈRE, 1934), que es troba pels prats humits sobre *Polygonum* spp. A part de les citacions catalanes, es coneix de Terol (PETITPIERRE, 1981b), Castelló i València (TORRES SALA, 1962), Badajoz (UHAGÓN, 1875), Sevilla (MEDINA, 1875), Jaén (DACCORDI & PETITPIERRE, 1977), Màlaga (BASTAZO, 1985) i, entre el material examinat recentment per nosaltres, també de Burgos i Cadis. Les captures catalanes van des de març fins a octubre.

20. *Calomicrus circumfusus* (MARHAM, 1802)

Sin.: *Luperus circumfusus* auct., *Luperus nigrofasciatus* Goeze.

Barcelona: Sant Pere Màrtir, la Garriga, Collformic, Tavertet, Sant Miquel Sesperxes (P.), Balenyà, Collbató (MZB).

Tarragona: Valls (MZB), l'Albiol (Alonso de Medina), Alió, la Riba, Querol, Miravet, el Molar, Sant Miquel de Brufaganya (P.).

Lleida: Seròs (Yélamos), Sant Guim (MZB), Cambrils, Castellbò, vall de Tavascan (P.).

Girona: Sant Pere Pescador (P.), Olot (MZB), Planès, Ulldeter (C. Segarra).

Està distribuïda per tot Europa (WINKLER, 1930; LABOISSIÈRE, 1934). A Catalunya la trobem abundantment des del nivell del mar fins a més de 1.000 m d'altitud, sobre *Sarothamnus scoparius*, *Genista scorpius*, *G. cinerea*, etc., d'abril fins a agost. Està distribuïda també per quasi tota la península Ibèrica: Biscaia (CODINA PADILLA, 1963a), Terol (PETITPIERRE, 1981), Castelló, València i Madrid (TORRES SALA, 1962), Jaén (DACCORDI & PETITPIERRE, 1977), Màlaga (COBOS, 1949; BASTAZO, 1985), Granada (COBOS, 1954a), nord de Portugal (OLIVEIRA, 1894) i entre el material de la nostra col·lecció, no citat anteriorment, de Saragossa, Sòria i Almeria.

21. *Calomicrus pinicola* (DUFTSCHMIDT, 1825)

Sin.: *Luperus pinicola* auct.

Girona: Vidrà (P.).

Espècie assenyalada recentment (PETIT-

PIERRE & DOGUET, 1981) com a nova per a la fauna catalana i ibèrica. Es distribueix per l'Europa central i septentrional (WINKLER, 1930; LABOISSIÈRE, 1934).

22. *Calomicrus fallax* (JOANNIS, 1866)

Sin.: *Luperus fallax* auct.

Tarragona: Valls (MZB), Querol (P.).

Lleida: Avellanet (P.).

CODINA PADILLA (1963a) la indica del sud d'Espanya, el Marroc, Argèlia i Tunís. Les citacions catalanes n'eixemplen considerablement l'àrea. Les nostres captures, les hem realitzat batent branques d'alzines, *Quercus ilex*, pel juny o juliol.

23. *Calomicrus espanoli* (CODINA PADILLA, 1963)

Sin.: *Luperus espanoli* auct.

Tarragona: Valls, Cabassers (MZB), Prades (Alonso de Medina).

Endemisme ibèric descrit per CODINA PADILLA (1963a) de Tarragona i Albacete. No en coneixem la planta hoste.

24. *Luperus flavipes* (LINNAEUS, 1767)

Girona: Isòvol (Viñolas).

És propi de l'Europa central i septentrional (WINKLER, 1930; LABOISSIÈRE, 1934) i nova citació per a la fauna ibèrica. Convindria cercar-lo per altres punts de la Cerdanya i dels Pirineus.

25. *Luperus longicornis* (FABRICIUS, 1781)

Barcelona: Pruit (P.).

Tarragona: Sant Martí de Brufaganya (P.).
Lleida: Sant Joan de l'Erm (MZB), Santa Creu de Castellbò (P.), Vall d'Aran: Baricauva (MZB).

Girona: Vidrà (P.).

Espècie eurosiberiana (LABOISSIÈRE, 1934). A Catalunya l'hem recollida sobre *Salix*, *Populus* i *Quercus* spp., de maig a juliol. S'ha citat també de Terol (PETITPIERRE, 1981b) i Granada (COBOS, 1954a).

L'hem capturada a la Sierra del Moncayo (Saragossa). És probable que estigui distribuïda per diversos sistemes muntanyencs ibèrics.

26. *Luperus alpinus* DESBROCHERS, 1898

Lleida: Pla de Quivixit, a la Vall d'Aran (P.).

Espècie del sud de França, nord d'Itàlia i de Iugoeslàvia (LABOISSIÈRE, 1934), inèdita per a la nostra fauna i la fauna ibèrica.

27. *Luperus lyperus* (SULZER, 1776)

Sin.: *Luperus lyperus* auct.

Barcelona: Collformic, Collsuspina, Santa Fe del Montseny, Pruit (P.), Sant Llorenç del Munt (Espuny).

Lleida: a la Vall d'Aran: Pla de l'Artiga, Pla de Quivixit (P.), vall de Varradòs (Yélamos).

Girona: Viladrau (Yélamos), Ribes de Freser, Planoles, Nevà (P.), Santa Fe del Montseny, les Agudes, Olot, Llívia (MZB).

És un element eurosiberià (LABOISSIÈRE, 1934), comú per a l'Europa central però restringit a les muntanyes del nostre país. Viu sobre diversos arbres caducifolis: salzes, pollancre, roures, oms, etc. Fora de Catalunya l'hem esmentat també de la Sierra de Albarracín (PETITPIERRE, 1981b).

28. *Luperus pyrenaicus* GERMAR, 1824

Lleida: Viliella, camí de Montmalús, estany de la Pera, Pla de l'Artiga (Petitp.), Circ de Colomers, vall de Varradòs (Yélamos).

Girona: Ribes de Freser (P.), Núria (TORRES SALA, 1962, P.), Camprodon, Setcases, Ulldeter (MZB, P.).

Andorra: coll de la Botella (P.).

Espècie endèmica dels Pirineus, molt abundant a l'estiu a l'estatge subalpí i alpí. A Catalunya l'hem recollida quasi sempre sobre la tora blava, *Aconitum napellus*, però LABOISSIÈRE (1934) també l'es-

menta sobre altres plantes: *Saxifraga*, *Polygonum*, *Sorbus* spp., *Ribes alpinum* i *Alchemilla alpina*; no podem, doncs, assegurar si es tracta d'una espècie oligòfaga o polífaga.

BIBLIOGRAFIA

- ARBELOA, A., HERRERA, L. & JORDANA, R. 1981. *Fauna de Navarra. Coleópteros Crisomélidos*. Ediciones y Libros. Pamplona.
- BALCELLS, E. 1955a. Estudio ecológico de *Chrysolina* (= *Chrysomela*) americana Linné (Col. Chrysomelidae). *Bull. Inst. roy. Sci. Nat. Belg.*, 31: 1-18.
- BALCELLS, E. 1955b. Estudio ecológico de los crisomélidos del aliso. *Publ. Inst. Biol. Apl.*, 20: 47-61.
- BASTAZO, G. 1985. *Sistemática, trofismo y corología de los Chrysomelidae (Coleoptera) de la Sierra de las Nieves (Málaga, Sur de España)*. Tesis de licenciatura. Universidad de Málaga.
- BECHYNÉ, J. 1948. Contribution à la connaissance du genre *Timarcha* Latr. 12: Études phylogénétiques et zoogéographiques (Col. Phytophaga, Chrysomelidae). *Sbor. Národ. Mus. Praze*, 4 B: 1-62.
- BECHYNÉ, J. 1950. 7.e contribution à la connaissance du genre *Chrysolina* Motsch. (Col. Phytophaga, Chrysomelidae). *Ent. Arb. Mus. G. Frey*, 1: 47-185.
- BECHYNÉ, J. 1953. Notes sur les *Timarcha* (Col. Phytoph. Chrysomelidae). *Eos*, 29: 85-99.
- BERTI, N. & RAPILLY, M. 1983. Une nouvelle espèce de *Galerina* pour la faune espagnole: *G. villiersi* (Coleoptères, Chrysomelidae, Galerucinae). *L'Entomologiste*, 39: 273-279.
- BONTEMS, C. 1978. Nomenclature du genre *Oreina* Chevrolat (Col. Chrysomelidae, Chrysomelinae). *Nouv. Rev. Ent.*, 8: 69-80.
- BONTEMS, C. 1983. Les *Oreina* de la vallée d'Ossau Pyrénées-Atlantiques (Coleoptères, Chrysomelidae). *Ibid.*, 13: 95-108.
- BONTEMS, C. 1984. Les *Allorina* de France et des régions limitrophes (Coleoptera, Chrysomelidae). *Ibid. (N. S.)*, 1: 179-201.
- BOURDONNÉ, J. C. & DOGUET, S. 1979. Contribution à l'étude des *Gonioctena* Chevrolat (Phytodecta Kirby) d'Afrique du Nord. *Ibid.*, 9: 49-58.
- BOURDONNÉ, J. C. & DOGUET, S. 1986. Matériaux pour un catalogue des Coleoptères des Pyrénées 2.e note - Chrysomelidae. *L'Entomologiste*, 42: 13-22.
- BOURDONNÉ, J. C. & VINCENT, R. 1981. Matériaux pour un catalogue des Coleoptères des Pyrénées (Ière partie). *Ibid.*, 37: 147-152.
- BROWN, W. J. 1962. The American species of *Chrysolina* Motsch. (Col. Chrys.). *Can. Ent.*, 94: 58-74.
- CAILLOL, H. 1914. Catalogue des Coleoptères de Provence. *Mem. Soc. Linn. Provence*, 3: 405-585 (Chrysomelidae).
- CANTONNET, F. 1968. Revision des espèces françaises du genre *Phytodecta* et description d'une espèce nouvelle. *L'Entomologiste*, 24: 38-49.
- COBOS, A. 1949. Datos para el catálogo de los Coleópteros de España. Especies de los alrededores de Málaga. *Bol. R. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 47: 563-609.

- COBOS, A. 1954a. Coleópteros de la Sierra Nevada (familias Cerambycidae y Chrysomelidae). *Arch. Inst. Acl. Almería*, 2: 139-155.
- COBOS, A. 1954b. Nota sobre el género *Cyrtonus* Latr. (Coleoptera Chrysomelidae) y diagnosis de formas nuevas ibero-marroquíes. *Tamuda*, 2: 318-324.
- COBOS, A. 1958. Datos para el catálogo de los Coleópteros de España. Especies de los alrededores de Málaga (Adiciones y correcciones a la lista de 1949). *Graellsia*, 16: 3-8.
- CODINA PADILLA, F. 1960. Apuntes sobre Chrysomelidae ibero-marroquíes. *Ibid.*, 18: 37-50.
- CODINA PADILLA, F. 1961. Nota sobre las *Chrysomela* ibero-marroquíes del subgénero *Polysticta* Hope (Col. Chrys.). *Bull. Soc. Sci. Nat. Phys. Maroc*, 41: 69-83.
- CODINA PADILLA, F. 1963a. Nuevas formas de *Luperus* ibéricas y norteafricanas (Col. Chrys.). *Eos*, 39: 367-378.
- CODINA PADILLA, F. 1963b. Apuntes sobre Chrysomelidae ibero-marroquíes *Graellsia*, 20: 69-77.
- CUNÍ, M. & MARTORELL, M. 1889. Insectos recogidos en Santas Creus. *An. R. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 27: 5-9.
- DACCORDI, M. & PETITPIERRE, E. 1977. Coleópteros Crisomélidos de la Sierra de Cazorla (Jaén) y descripción de una nueva especie de *Clytra* Laich. (Coleoptera, Chrysomelidae). *Miscel. Zool.*, 4: 225-236.
- DACCORDI, M. & RUFFO, S. 1976. Le specie appenniniche del genere *Oreina* (Coleoptera, Chrysomelidae). *Boll. Mus. Civ. St. Nat. Verona*, 3: 379-411.
- DICENTA, A. & BALCELLS, E. 1963. Notas ecológicas: *Chrysolina* (= *Chrysomela*) *banski* F. (Col. Chrys.). *Graellsia*, 20: 111-117.
- FAIRMAIRE, L. 1850. Monographie du genre *Cyrtonus*. *Ann. Soc. ent. Fr.*: 535-548.
- FRANZ, H. 1938. Revision der verwandtschaftsgruppe der *Chrysomela gypsophilae* Küst. *Entom. Blätter*, 34: 190-273.
- FUENTE, J. M. DE LA. 1874. Insectos recogidos en Archena (Murcia). *An. R. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 23: 119-124.
- JEANNE, C. 1965. Révision des espèces françaises du genre *Timarcha* Latr. (Col. Chrysomelidae). *Act. Soc. Linn. Bordeaux*, 102 A: 1-25.
- JOLIVET, P. 1951a. Contribution à l'étude du genre *Gastrophysa* Chevrolat (Coleoptera, Chrysomelidae). *Bull. Inst. Roy. Sci. nat. Bel.*, 27 (9): 1-11; 27 (13): 1-12; 27 (21): 1-47.
- JOLIVET, P. 1951b. Les *Cyrtonus* de la France (Col. Chrys.). *L'Entomologiste*, 7: 106-109.
- JOLIVET, P. 1953. Les Chrysomeloidea des Iles Baléares. *Mem. Inst. Roy. Sci. nat. Belg.*, 2: 1-88.
- JOLIVET, P. 1966. Notes systématiques et écologiques sur les Chrysomélides marocains (Coleoptera) (1ère. note: Chrysomelinae). *Bull. Soc. Sci. Nat. Phys. Maroc*, 46: 127-143.
- JOLIVET, P. 1967. Notes systématiques et écologiques sur les Chrysomélides marocains (Coleoptera) (2e. note). *Ibid.*, 46: 305-394.
- JOLIVET, P. 1975. Une excursion entomologique à l'île de Quelpart (Cheju-do) et découverte d'une espèce nouvelle pour la Corée de *Chrysolina* Motschulsky (Col. Chrysomelidae). Reflexions sur la Plantophagie. *Bull. Soc. Linn. Lyon*, 44: 57-81.
- JOLIVET, P. & PETITPIERRE, E. 1973. Plantes-hôtes connues des *Timarcha* Latreille (Col. Chrysomelidae). Quelques considérations sur les raisons possibles du trophisme sélectif. *Bull. Soc. Ent. Fr.*, 78: 9-25.
- JOLIVET, P. & PETITPIERRE, E. 1976a. Sélection trophique et evolution chromosomique chez les Chrysomelinae (Col. Chrysomelidae). *Acta Zool. Pathol. Antverpiensia*, 66: 59-90.
- JOLIVET, P. & PETITPIERRE, E. 1976b. Les plantes-hôtes connues des *Chrysolina* (Col. Chrysomelidae). Essai sur les types de sélection trophique. *Ann. Soc. ent. Fr.*, N. S., 12: 123-149.
- JOLIVET, P., PETITPIERRE, E. & DACCORDI, M. 1986. Les plantes-hôtes des Chrysomelidae. Quelques nouvelles précisions et additions (Coleoptera). *Nouv. Rev. Ent. (N. S.)*, 3: 341-357.
- KOCHER, L. 1958. Catalogue commenté des Coléoptères du Maroc. *Trav. Inst. Sci. Cherif.*, 19: 7-172.
- LABOISSIÈRE, V. 1934. Galerucinae de la faune française. *Ann. Soc. ent. Fr.*, 103: 1-108.
- LAGAR, A. 1970. Coleópteros del delta del río Llobregat. VII nota. *Graellsia*, 26: 43-58.
- LUIGIONI, P. 1929. I Coleotteri d'Italia: catalogo sinonimico-topografico-bibliografico. *Mem. Pont. Acad. Sci. «I nuovi Lincei»* (2): 13.
- MARTÍNEZ SAEZ, F. 1873. Coleópteros de Cuenca (Chrysomelidae). *An. R. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 2: 74-75.
- MEDINA, M. 1875. Coleópteros de Andalucía del Museo de Historia Natural de Sevilla (Chrysomelidae). *Ibid.*, 24: 57-60.
- MINELLI, A. & VITTORELLI, S. 1976. Il Rassenkreis *Timarcha tenebricosa* (F.) (Coleoptera Chrysomelidae). *Boll. Mus. Civ. St. Nat. Verona*, 3: 1-33.
- MOHR, K. H. 1966. Chrysomelidae. In: *Die Käfer mitteleuropas* (H. FREUNDE, K. M. HARDE & G. A. LOHSE, eds.), 9: 95-297. Goecke & Evers. Krefeld.
- OLIVEIRA, M. P. DE. 1894. *Catalogue des insectes du Portugal. Coleoptères*. Universidade de Coimbra.
- PETITPIERRE, E. 1970a. Cytotaxonomy and evolution of *Timarcha* Latr. (Col. Chrysomelidae). *Genét. Ibér.*, 22: 67-120.
- PETITPIERRE, E. 1970b. Variaciones morfológicas y de la genitalia en las *Timarcha* Latr. (Col. Chrysomelidae). *Publ. Inst. Biol. Apl.*, 48: 5-16.
- PETITPIERRE, E. 1973. *Estudios sistemáticos, citogenéticos y evolutivos sobre el género Timarcha Latr. (Coleoptera: Chrysomelidae)*. Secret. Publ. Univ. Barcelona. Resumen Tesis Doctoral.
- PETITPIERRE, E. 1975. Notes on the chromosomes of ten species of the genus *Chrysolina* Mots. (Coleoptera, Chrysomelidae). *Genetica*, 45: 349-354.
- PETITPIERRE, E. 1976. Further cytotaxonomical and evolutionary studies on the genus *Timarcha* Latr. (Col. Chrysomelidae). *Genét. Ibér.*, 28: 58-72.
- PETITPIERRE, E. 1978a. Chromosome number and sex-determining system in fourteen species of Chrysomelinae (Coleoptera, Chrysomelidae). *Caryologia*, 31: 219-223.
- PETITPIERRE, E. 1978b. Chromosome number and sex-determining system in four species of *Galeruca* Geoffr. (Coleoptera, Chrysomelidae). *Chrom. Infor. Serv.*, 25: 4-5.
- PETITPIERRE, E. 1980. Catàleg dels Coleòpters Crisomèlids de Catalunya, I. *Cryptocephalinae*. *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.* (Sec. Zool., 3), 45: 65-76.

- PETITPIERRE, E. 1981a. New data on the cytology of *Chrysolina* (Mots.) and *Oreina* Chev. (Coleoptera, Chrysomelidae). *Genetica*, 54: 265-272.
- PETITPIERRE, E. 1981b. Chrysomelidae (Col.) de la Sierra de Albarracín (Teruel). *Bol. Asoc. esp. Entom.*, 4: 7-18.
- PETITPIERRE, E. 1983a. Catàleg dels Coleòpters Crisomèlids de Catalunya, II. *Zeugophorinae*, *Donaciinae*, *Criocerinae*, *Clytrinae*, *Lamprosomatinae* i *Eumolpinae*. *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.* (Sec. Zool., 5), 49: 87-96.
- PETITPIERRE, E. 1983b. Karyometric differences among nine species of the genus *Chrysolina* Mots. (Coleoptera, Chrysomelidae). *Can. J. Genet. Cytol.*, 25: 33-39.
- PETITPIERRE, E. 1984. Contribución al conocimiento citogenético de los *Cyrtonus*: fórmula cromosómica y sistema de la determinación del sexo en *C. majoricensis* Breit y *C. dufouri* Duf. (Coleoptera: Chrysomelidae). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 28: 41-46.
- PETITPIERRE, E. 1985. Chromosome number and sex-determining mechanism in four species of Galerucinae beetles with particular reference to the meiotic system of *Monolepta erythrocephala* (01.) (Chrysomelidae). *Actas II Congr. Ibér. Ent.*, 1: 47-54.
- PETITPIERRE, E. & CUADRAS, C. M. 1977. The canonical analysis applied to the taxonomy and evolution of the genus *Timarcha* Latr. (Coleoptera, Chrysomelidae). *Mediterránea*, 2: 13-28.
- PETITPIERRE, E. & DOGUET, S. 1981. Capturas nuevas o interesantes de Coleópteros Chrysomelidae para la Península Ibérica. *Nouv. Rev. Ent.*, 11: 165-178.
- PETITPIERRE, E. & DOGUET, S. 1986. Crisomélidos nuevos para la fauna de Mallorca. *Ses. Entom. ICHN-SCL*, 4: 125-129.
- PETITPIERRE, E. & SEGARRA, C. 1985. Chromosomal variability and evolution of Chrysomelidae (Coleoptera) particularly that of Chrysomelinae and Palearctic Alticinae. *Entomography*, 3: 403-426.
- PETITPIERRE, E., TILLO, T. & STONE, W. H. 1979. A serotaxonomic study in the beetle genus *Timarcha* Latr. (Chrysomelidae) using immunodiffusion absorption in gels. *Genét. Ibér.*, 30-31: 49-69.
- ROSENHAUER, W. G. 1856. *Die Thiere Andalusiens nach dem Resultate einer Reise zusammengestellt*. Erlangen.
- SAINTE-CLAIRE DEVILLE, J. 1937. Catalogue raisonné des Coleoptères de France (Chrysomelidae). *L'Abeille*, 36: 342-371.
- SEENO, T. N. & WILCOX, J. A. 1982. Leaf beetle genera (Coleoptera: Chrysomelidae). *Entomography*, 1: 1-221.
- SERRANO, A. R. M. 1984. *Contribuição para a inventariação dos Coleópteros de Portugal*. Estação Agronómica Nacional, Oeiras.
- TORRES SALA, J. 1962. *Catálogo de la colección entomológica «Torres Sala» de Coleópteros y Lepidópteros de todo el mundo*. Institución Alfonso el Magnánimo. Diputación Provincial de Valencia.
- UHAGÓN, S. 1887. Coleópteros de Badajoz, 3.ª parte. *An. R. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 16: 373-404.
- WINKLER, A. 1930. *Catalogus Coleopterorum regionis palaearticae*. Wien (pars Chrysomelidae).
- ZULUETA, A. DE. 1925. La herencia ligada al sexo en el Coleóptero *Phytodecta variabilis*. *Eos*, 1: 203-231.
- ZULUETA, A. DE. 1929. La mutación «jaspeado» del Coleóptero *Phytodecta variabilis* (su aparición y herencia). *Mem. R. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 15: 819-829.